

ВИБІР МЕТОДУ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ

Деренська Я. М.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

kaf.yep@nuph.edu.ua

Вступ. Діяльність сучасного фармацевтичного підприємства, яке функціонує в умовах мінливого соціально-економічного середовища та жорсткої конкуренції, пов'язана з необхідністю протидії впливу негативних зовнішніх чинників шляхом розроблення відповідних протиризикових заходів і впровадження ефективних методів запобігання ризикам або зниження рівня прогнозованих втрат внаслідок дії реалізованих ризиків. Ефективність стратегії реагування на ризики залежить від багатьох етапів процедури прийняття рішення ризик-менеджменту: ідентифікації, класифікації ризиків; якісного і кількісного аналізу видів ризиків; обґрунтування вибору рішення та організації його впровадження і контролю та ін. Одним з таких етапів також є аналіз методів зниження ризиків і визначення певного методу для окремих потенційно значущих для підприємства видів ризиків.

Мета дослідження полягає у визначенні методу зниження ризику у відповідності з рівнем можливих збитків і ймовірності виникнення втрат шляхом побудови дерев рішень.

Методики дослідження. Виявлення методів управління ризиками здійснено з урахуванням результатів аналізу літературних джерел, для обґрунтування вибору конкретного методу зниження ризиків за параметрами прогнозованого рівня і ймовірності втрат використано метод дерев класифікації.

Результати дослідження. Формування вихідних даних, які у дереві будуть незалежними змінними, полягає у визначенні двох ключових компонент – ймовірності та сили дії ризиків. Ймовірність виникнення втрат пропонується ґрадувати таким чином:

0 - 0,1 (близька до нуля ймовірність) – дуже низький рівень;

0,11 - 0,2 – низький рівень;

0,21 - 0,3 – рівень нижче середнього;

0,31 - 0,5 – середній рівень;

0,51 - 0,8 – значний рівень;

0,81 - 1 (близька до одиниці ймовірність) – дуже високий рівень.

Зазвичай рівень ймовірності того чи іншого виду ризику визначається експертними або статистичними методами з урахуванням особливостей діяльності підприємства.

Сила дії ризику проявляється у рівні прогнозованих збитків внаслідок реалізації того чи іншого виду ризику. Оскільки різні підприємства характеризуються суттєвим коливанням масштабу, вартості майна тощо, пропонується використовувати відносний рівень збитків – відсоток від вартості майна. При цьому діє припущення, що рекомендований рівень коефіцієнта автономності складає 0,5, тобто рівень збитків понад 50% вартості майна підприємства може розглядатися як потенційно небезпечний (оскільки підприємство перестає бути здатним розрахуватися за борговими зобов'язаннями власними джерелами фінансування). Тому для визначення рівня збитків запропоновано використовувати таку шкалу прогнозованих втрат (% від вартості майна):

0 - 5 – незначний рівень втрат;

6 - 10 – малі втрати;

11 - 20 – помірковані втрати;

21 - 35 – середні втрати;

36 - 50 – великі втрати;

51 - 60 – катастрофічні втрати.

Аналіз літературних джерел [2-4] дозволив виділити основні методи зниження ризиків, які у дереві є залежною категоріальною змінною:

1. Прийняття ризику – відмова від дій, спрямованих на компенсацію збитків.

2. Створення резерву – формування спеціальних резервних фондів (фондів самострахування) у натуральній або грошовій формі безпосередньо на підприємстві.

3. Розподіл ризику – перерозподіл ризику за учасниками (передача частини ризику постачальникам, підрядникам та іншим учасникам господарської діяльності підприємства шляхом укладання з ними відповідних угод) або за часом (виконання ризикових проектів за різними періодами часу).

4. Зовнішнє страхування – передача ризику страховій компанії шляхом укладання відповідного страхового договору.

5. Уникнення ризику – відмова від ризикових дій, співпраці з ненадійними партнерами, постачальниками, ухилення від прийняття ризикових проектів.

Побудова дерева вибору методу зниження ризику за рівнем прогнозованих втрат (рис. 1) виявила можливість застосування методу прийняття ризику за умов незначного рівня втрат, створення резерву – у разі малих втрат, зовнішнього страхування – за умов поміркованих втрат, уникнення ризику – якщо рівень втрат прогнозується середнім і вище.

Дерево вибору методу зниження ризику за ймовірністю втрат (рис. 2) показала доцільність розподілу ризику – за дуже низьким рівнем ймовірності втрат,

зовнішнього страхування – за низьким рівнем ймовірності втрат, уникнення ризику – у разі збільшення ймовірності втрат.

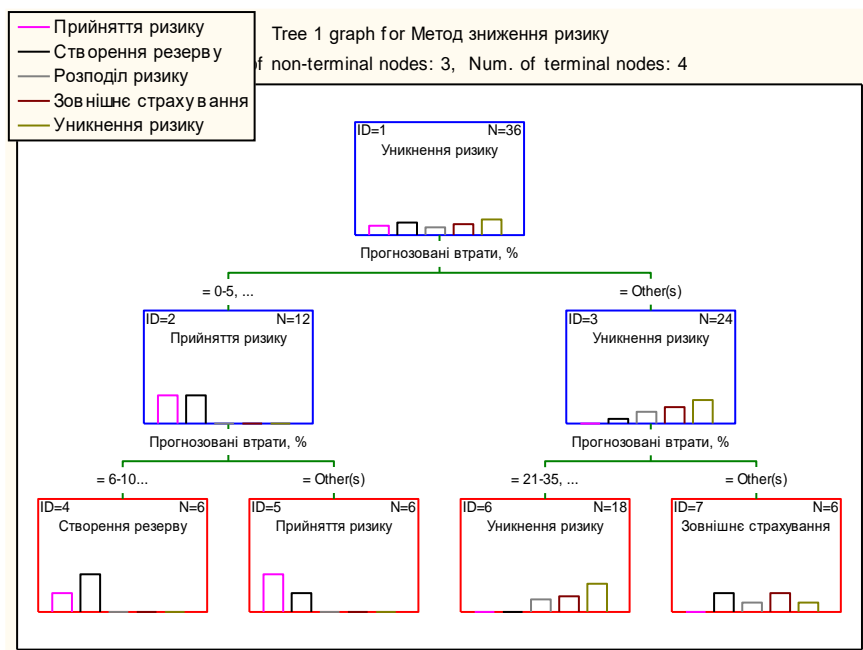

Рис. 1 Дерево вибору методу зниження ризику за рівнем прогнозованих втрат

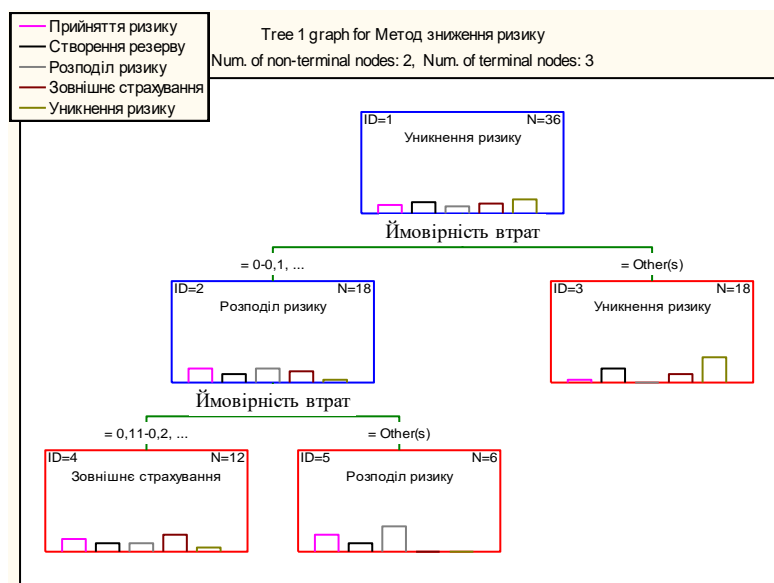

Рис. 2 Дерево вибору методу зниження ризику за ймовірністю втрат

Комбінування змінних дозволило побудувати загальне дерево вибору методу зниження ризиків (рис. 3), за результатами якого визначено доцільність застосування методу: прийняття ризику – у разі незначних втрат або низького рівня їх ймовірності; створення резерву – за умов незначних втрат, або поміркованих втрат, проте низькою їх ймовірністю; розподіл ризику – у разі середніх втрат і низької ймовірності; зовнішнього страхування – за умов середніх і вище втрат і

низької або середньої їх ймовірності; уникнення ризику – за умов зростання прогнозованих витрат та їх ймовірності вище середнього рівня.

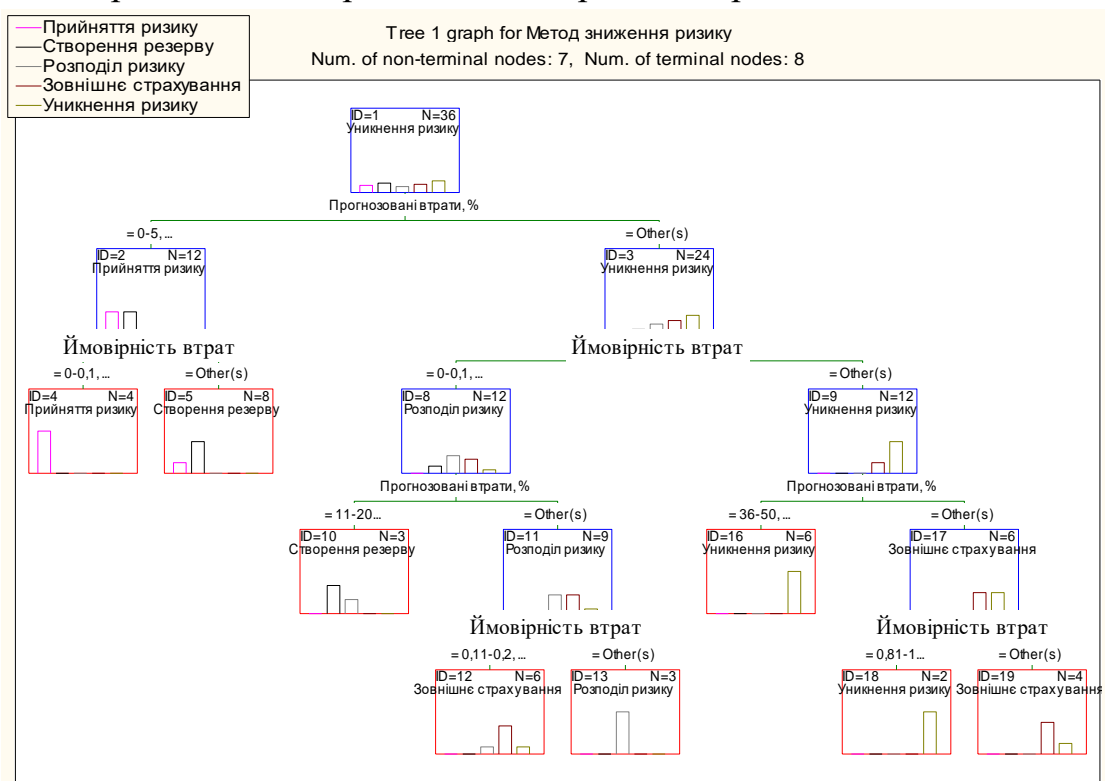

Рис. 3 Загальне дерево вибору методу зниження ризику

Висновки. Побудова дерев дозволила виявити умови вибору того чи іншого методу зниження ризику, а також дослідити частоту вибору певного методу. Так, за діаграмою рангів значущості залежної змінної найбільш застосовуваним виявився метод уникнення ризику (28 % випадків), методи створення резерву і зовнішнього страхування набрали відповідно 22 % і 19 %, метод прийняття ризику – 17 % і метод розподілу ризику – 14 %. Перспективами подальших досліджень проблем управління ризиками є побудова матриці ймовірностей та наслідків ризиків.

Перелік використаних джерел інформації

1. Буреєва Н. Н. Многомерный статистический анализ с использованием ППП «STATISTICA». Учебно-методический материал по программе повышения квалификации «Применение программных средств в научных исследованиях и преподавании математики и механики». Нижний Новгород, 2007, 112 с.
2. Економічний ризик : методи оцінки та управління : навч. посіб. / за ред. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с.
3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. / за ред. Л. І. Донець. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 472 с..
4. Чорноморченко Н. В., Іванова І. С. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2014. 257 с.